

In de serie zomerdiensten over “wegwijzers en reisgenoten” koos Geeske Hoving zondag 2 augustus voor de Joods Duitse dichteres Hilde Domin. Deze, voor velen van ons onbekende dichteres, werd in 1909 geboren als Hilde Lowenstein. Haar werk werd in 20 talen vertaald. In 2013 is voor het eerst een uitgave verschenen van 70 van haar gedichten in Nederlandse vertaling. *

Zomerdienst over Hilde Domin

door Anneke Kempkes-Verweij

Komend uit een progressief intellectueel gezin, begint ze in Heidelberg aan verschillende studies tegelijk. Als ze ‘Mijn Kampf’ leest weet ze: *uit dit land moet ik weg.*

Dan begint haar tocht: eerst naar Italië in 1931 waar zij en haar man allebei gaan werken. Als in 1938 Joden daar tot officiële staatsvijand worden uitgeroepen gaan ze via Engeland, waar haar ouders intussen wonen, per boot over de grote oceaan naar de Dominicaanse Republiek, omdat Amerika, Brazilië Argentinië te duur zijn voor hen.

Mogelijk is daar het gedicht ‘Op Wolkenborgtocht’ door geïnspireerd.

*

Abel sta op

Zeventig gedichten van Hilde Domin
gekozen en vertaald door Kees Kok
isbn: 9789490708719; 112 pagina's
Uitgeverij Skandalon / De Nieuwe Liefde
€ 16,00 incl. Btw

‘Op wolkenborgtocht’

*Ik heb heimwee naar een land
waar ik nooit ben geweest,
waar alle bomen en bloemen
mij kennen,
waar ik nooit binnenga,
maar waar de wolken
zich mij
heel goed herinneren,
een vreemdeling die
in geen eigen huis
uithuilen kan.*

*Ik vaar
naar eilanden zonder haven,
ik gooi de sleutels in zee
meteen bij vertrek.
Ik kom nergens aan.
Mijn zeil is een spinnenweb in de wind,
maar scheuren doet het niet.
En ver achter de horizon
waar de grote vogels
aan het eind van hun vlucht
hun vleugels drogen in de zon,
ligt een continent
waar ze mij wel moeten binnenlaten,
zonder paspoort,
op wolkenborgtocht.*

Hilde Domin

'Gaand landschap'

*Een mens moet kunnen gaan
en toch zijn als een boom:
geworteld in de grond,
alsof het landschap gaat en wij vaststaan.
Je moet je adem inhouden
totdat de wind gaat liggen
en de vreemde lucht zijn draai om ons
gevonden heeft,
totdat het spel van licht en schaduw,
van groen en blauw
de oude patronen vertoont
en wij thuis zijn,
waar dan ook,
en kunnen gaan zitten
en achterover leunen
als tegen het graf
van onze moeder.*

Hilde en haar man hebben het daar redelijk goed. Juist dan kunnen de dieper liggende problemen bovenkomen. Zoals het gevoel van eenzaamheid en somberte. Als haar moeder, die ze negen jaar niet gezien heeft, in 1951 sterft, raakt ze in een depressie en begint gedichten te schrijven waarvan ze zegt: 'dit is een alternatief voor zelfmoord'. Hoewel haar man absoluut geen kinderen wil wordt ze twee maal zwanger. Beide zwangerschappen eindigen in een abortus of een miskraam. Haar man houdt er ondertussen allerlei affaires op na. Het gemis van haar familie en haar plaats van herkomst oefenen een grote emotionele druk op haar uit. Ze maakt lyrische gedichten en noemt deze: 'de kortste weg van mens tot mens' en 'woorden die jarenlange verstandhouding vervangen'.

In 1954 gaan ze samen terug naar Duitsland, naar Heidelberg, de stad waar ze vroeger studeerde. Geeske: "Ze verandert haar naam in Hilde Domin. Ze zegt zelf dat dit uit dankbaarheid is voor het land dat 14 jaar haar toevluchtsoord was geweest, maar misschien is het ook het resultaat van gegroeid zelfvertrouwen".

Ze begint lezingen te geven, stapt uit de schaduw van haar man en wint vele internationale, literaire prijzen. In 2006 sterft Hilde op 96 jarige leeftijd en krijgt ze een eervolle begrafenis. Ze wordt bij gezet in het graf van haar man.

***